

ROZPAD FEDERACE JAKO SPECIFICKÝ PRVEK PŘI APLIKACI PRÁVA EU (SLOVENSKÉ DŮCHODY V JUDIKATUŘE US)

MIROSLAV KNOB

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek popisuje používání prvku federace v argumentaci Ústavního soudu ve věcech tzv. slovenských důchodů. Příspěvek především rozebírá argumentaci US v nálezu PL. ÚS. 5/12, ve kterém Ústavní soud použil argument, podle kterého nemůže právo EU na vztahy vzniklé před rozpadem federace pohlížet jako na vztahy dvou různých států. Cílem příspěvku je snaha zhodnotit tuto argumentaci ve světle judikatury SDEU a zasadit tuto argumentaci do kontextu celkového vývoje kauzy „slovenských důchodů“.

Abstract

The paper describes the use of an element of Federation in CCC arguments, concerning so-called “Slovak pensions” case law. Paper mainly discusses the CCC argumentation in case PL. ÚS. 5/12, in which the Constitutional Court used the argument, that the legal relationships before the dissolution of federation are, from the EU law scope of view, not the interstates legal relationships. Objective of this paper is to evaluate this argument in light of the CJEU case law and to put this argument in the context of the overall development in the CCC “Slovak pensions” case law.

V roce 2012 uplynulo 20 let od rozpadu Československé federativní republiky. Po tak dlouhé době by se mohlo zdát, že veškeré právní vztahy dvou dříve federativních republik jsou již uspořádány. Opak je však pravdou. Jeden z nejvypjatějších soudních sporů v České republice, kauza slovenských důchodů, je přímým potomkem „sametového rozvodu“ se Slovenskou republikou. Tato „justiční sága“ se stala jedním z nejpálčivějších sporů, které se v České republice od jejího vzniku táhnou. Podstatou problematiky slovenských důchodů je vyrovnávací příspěvek pro odstranění rozdílů mezi důchody vyplácenými Českou republikou a Slovenskou republikou, který je na základě konstantní judikatury českého Ústavního soudu vyplácen občanům České republiky, kteří mají část (popřípadě celou) dobu zaměstnání odpracovanou u slovenského zaměstnavatele¹.

¹ Předpokládáme, že čtenář je s touto notoricky známou kauzou obeznámen, ostatně podrobně ji vysvětluje jak další text, tak je možné odkázat na přehlednou rekapitulaci, kterou činí Filip Křepelka, *Křepelka, F.:*

Cílem příspěvku je přinést rekapitulaci pouze jedné části celé problematiky slovenských důchodů. Konkrétně bude příspěvek sledovat vývoj judikatury Ústavního soudu, respektive prvku rozpadu federace v této judikatuře. Následně se pak dostaneme k nedávné judikatuře Soudního dvora Evropské unie, k rozsudku *Marie Landtová proti České správě sociálního zabezpečení*², tedy k jeho reflexi v judikatuře Ústavního soudu. Zde bude sledován prvek rozpadu federace jako specifického faktu aplikace práva Evropské unie.

Pro lepší přehlednost je ještě třeba uvést, že jednotlivé judikáty Ústavního soudu, tak jak se v textu objevují, budou vždy nejprve podrobně citovány spisovou značkou (a pokud byly uveřejněny ve Sbírce zákonů, či ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu také odkazem na tyto sbírky) a následně pak jejich pořadovým číslem, které v kauze slovenských důchodů mají. Pořadové číslo vychází z populárního názvu judikátu³ tak, jak je uveden v internetové databázi rozhodnutí Ústavního soudu Nalus⁴. V dalším textu se bude judikát pro větší přehlednost citovat vždy jako „judikát a pořadové číslo“.

Celou problematiku slovenských důchodů, jak se vyvíjela v čase, lze rozdělit do čtyř částí, přičemž v každé z těchto částí hraje prvek rozpadu federace rozdílnou úlohu. První fází je fáze rozpadu federace a vytvoření samotného právního základu úpravy výplaty sociálních dávek jednotlivými nástupnickými státy, tedy fáze od 31. 12. 1992 až do 3. 6. 2003, kdy byl vydán první nález Ústavního soudu ve věci slovenských důchodů, nález sp. Zn. II. ÚS. 405/02 (N 80/30 SbNU 245). Tímto nálezem začíná druhá fáze, ve které již přichází na scénu argumentace Ústavního soudu. Tato fáze, kdy spor o slovenské důchody měl pouze vnitrostátní charakter, končí 1. 5. 2004, kdy se Česká republika stala členským státem Evropské unie. V této třetí fázi, která je nejbohatší na judikaturu Ústavního soudu je oproti ostatním fázím částečně potlačen význam prvku rozpadu federace. Konec třetí fáze a začátek fáze čtvrté pak přináší nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS. 5/12 ze dne 31. 1. 2012 (judikát XVII.), který vyvolal nejen bouřlivé reakce na akademické scéně, ale představuje i jakési

„Českoslovenští“ důchodci v pasti práva Evropské unie, Časopis pro právní vědu a praxi, Brno, Masarykova univerzita. Právnická fakulta. roč. 2011, č. 2.

² Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-399/09 ze dne 22. 6. 2011 ve věci *Marie Landtová proti České správě sociálního zabezpečení*, dosud nezveřejněn ve Sbírce rozhodnutí.

³ Populární název judikátů ve věci slovenských důchodů se vždy skládá z názvu „Slovenské důchody“ a čísla, podle toho o kolikátý nález v této věci se jedná (následuje pomlčka a krátká specifikace). Zatím poslední nález má číslo 18.

⁴ www.nalus.usoud.cz

„oživení“ argumentace rozpadem federace⁵ a jeho povýšení na prvek aplikace práva EU.

1. PRVNÍ ČÁST – ROZPAD FEDERACE

První fázi můžeme říkat na ústavní úrovni prejudiciální, jelikož je pouze jakýmsi úvodem k následnému soudnímu řešení věci. Klíčovým prvkem je zde dvoustranná smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou uzavřená dne 29. 10. 1992, publikovaná pod č. 228/1993 Sb. (dále jen „smlouva“). Ta měla za cíl vyřešit problematiku výplaty důchodových dávek, která byla za dob existence Československé federace ve federální působnosti. Jako kritérium bylo v čl. 20 smlouvy zvoleno kritérium sídla zaměstnavatele. Důchod tedy zaměstnanci vyplácel ten nástupnický stát, ve kterém měl sídlo zaměstnavatel, u kterého byl oprávněný zaměstnán (pochopitelně mohlo dojít i k situacím, kdy část odpracované doby byla započtena podle tohoto principu na Slovensku a vyplácela ji tedy Slovenská republika a část v Čechách a vyplácela ji tedy Česká republika). Zvolený postup měl jasně a přiměřeně rozdělit tuto federální agendu mezi nástupnické státy⁶. Za datum rozhodné pro určení sídla byl zvolen 31. 12. 1992⁷.

V letech následujících po rozdělení federace pak oba nástupnické státy postupně prodělaly rozdílný hospodářský a politický vývoj, což se nemohlo neodrazit na výši vypláčených důchodů. Nicméně zvolením kritéria sídla zaměstnavatele jako rozhodného pro určení, ze kterého systému sociálního zabezpečení bude důchod vyplácen, s sebou přineslo i kategorii českých občanů, kteří dostávali slovenský důchod⁸, který byl postupem času nižší než důchod český⁹. A právě

⁵ Argument rozpadem federace je pochopitelně v argumentaci ohledně slovenských důchodů přítomen vždy, co se v jednotlivých fázích liší je však jeho intenzita a význam.

⁶ Podrobnější popis této právní úpravy přináší Filip Křepelka, *Křepelka, F.: „Českoslovenští“ důchodci v pasti práva Evropské unie*, Časopis pro právní vědu a praxi, Brno, Masarykova univerzita. Právnická fakulta. roč. 2011, č. 2.

⁷ Tzv. „Silvestrovské hledisko“, čl. 20 smlouvy in fine.

⁸ Celková problematika slovenských důchodů však přinesla i skutkově rozdílné případy, o kterých bude pojednáno dále při popisu konkrétních judikátů Ústavního soudu.

⁹ Problematika vývoje důchodů v nástupnických republikách je podrobně popsána v článku Filipa Křepelky, *Křepelka, F.: „Českoslovenští“ důchodci v pasti práva Evropské unie*, Časopis pro právní vědu a praxi, Brno, Masarykova univerzita. Právnická fakulta. roč. 2011, č. 2. Křepelka pak následně odkazuje na institut zmírnění tvrdosti, který smlouva a český právní řád předpokládaly pro dobrovolné dorovnání nižšího důchodu druhým státem, než tím, který je povinen důchod vyplácet podle smlouvy. Tento postup se uplatnil před českými soudy, na Slovensku však pro něj podle Křepelky neměli pochopení.

tento důsledek rozpadu federace stál u zrodu celé justiční ságy slovenských důchodů.

Pro první fázi jsou tedy podstatné faktory: rozpad federace, zvolení kritéria sídle zaměstnavatele pro výplatu dávek důchodového pojištění a rozdílný ekonomický a politický vývoj v obou nástupnických státech. Tím vznikla kategorie českých občanů, kteří však byli slovenští důchodci – reálně byli rozpadem federace znevýhodněni a hledali proto nápravu před soudem. Té se jim dostalo na ústavní úrovni dne 3. 6. 2003, kdy byl vyhlášen náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02 (judikát I). Tím započala druhá část naší justiční ságy.

2. DRUHÁ ČÁST – ROZPAD FEDERACE JAKO DISKRIMINAČNÍ DŮVOD

Druhá část je relativně krátká, nicméně představuje důležité východisko pro pochopení celé problematiky slovenských důchodů. Dochází zde ke zformování postoje Ústavního soudu a k položení základu ústavněprávní argumentace v tomto právním problému. Protože příspěvek sleduje použití prvku federace v argumentaci Ústavního soudu, můžeme říci, že právě druhá část je založena na tomto prvku. Respektive, jak už název napovídá, stěžejním bodem argumentace je rozpad federace jako právní skutečnost, která má za následek diskriminaci určité skupiny obyvatel.

Do této části zahrnujeme pouze dvě rozhodnutí Ústavního soudu, již zmiňovaný náleží 1 a usnesení s pořadovým číslem 2, tedy usnesení sp. zn. II. ÚS. 21/04 ze dne 9. 12. 2004 (judikát II). První z náleží vytyčil prvotní argumentaci, druhý je pak paradoxem v celé sáze slovenských důchodů a stává se jakousi slepou větví v argumentaci Ústavního soudu.

Oba judikáty, tedy jak judikát I, tak judikát II na sebe v jistém slova smyslu navazují, proto je nelze zcela striktně oddělit. V obou případech rozhodoval druhý senát Ústavního soudu, ač pokaždé v jiném složení¹⁰. Již druh rozhodnutí napovídá (náleží a usnesení), že první judikát požadavku na zrušení rozhodnutí obecných soudů vyhoví, druhý však ne.

Nejprve je ale třeba pospat skutkový základ obou rozhodnutí, respektive v čem se liší. Tento rozdíl pak bude mít rozhodující vliv na výsledné rozhodnutí. V judikátu I. šlo o stížnost české státní občanky, která měla část důchodu započtenou ve slovenském systému důchodového pojištění (podle ustanovení smlouvy). Nicméně stěžovatelka odcházela do důchodu předčasně a tento institut

¹⁰ V mezidobí došlo k personální obměně Ústavního soudu.

slovenské právo v té době neznalo. Česká správa sociálního zabezpečení jí tak přiznala dílčí předčasný důchod (za dobu odpracovanou v České republice po rozpadu federace) a odmítla zohlednit dobu, kterou odpracovala za doby trvání federace s odkazem na fakt, že podle smlouvy se jedná o dobu odpracovanou v zahraničí, tedy spadající pod slovenský systém sociálního zabezpečení. V tomto systému však vlivem neexistence institutu předčasného důchodu neměla na výplatu důchodu nárok. Stěžovatelka tedy argumentovala, že vlivem uplatnění smlouvy má podstatně horší podmínky, než by měla, pokud by se celá doba počítala jako doba odpracovaná v České republice.

Skutkový základ judikátu II. je stejný jako v případě judikátu I. s tím podstatným rozdílem, že stěžovatelka v tomto případě nešla do důchodu předčasné, na slovenský důchod tak měla nárok (na rozdíl od stěžovatelky v judikátu I.), dorovnání požadovala z důvodu rozdílné výše důchodů. Právě tento rozdíl znamenal i rozdíl ve výroku. Pojďme se proto podívat na argumentaci Ústavního soudu podrobněji.

První judikát je vlastně základem celé pozdější argumentace. Ústavní soud zde dovedl, že rozpad federace nemůže být k tíži občanů obou nástupnických států. Podle Ústavního soudu se jedná o porušení čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s článkem 30 odst. 1 Listiny. Jedná se tedy o diskriminaci v přístupu k právu na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří. Jako diskriminační důvod zde byl dovozen právě faktor rozpadu federace, Ústavní soud konkrétně tvrdí že: *„[v] daném případě je rozlišování založeno na tom, zda občan České republiky byl v době existence československého státu zaměstnáván zaměstnavatelem se sídlem v České republice nebo ve Slovenské republice. Pokud byl tehdy český občan (s trvalým bydlištěm v České republice) zaměstnáván ve Slovenské republice, považuje se to z hlediska důchodového pojištění za "zaměstnání v cizině", což má pro něj negativní důsledky pro důchodové nároky v rámci českého systému důchodového pojištění“*¹¹ Právě prvek rozpadu federace tedy bylo hlavní rozhodovací kritérium, na základě kterého Ústavní soud dovedl neústavnost rozhodnutí obecných soudů. Rozpad federace je nepřijatelný diskriminační důvod, na základě kterého nemůže být stěžovatelce odepráno právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a proto, pokud stěžovatelka splnila podmínky pro odchod do předčasného důchodu podle českého právního řádu, ač je měla splnit podle platného řádu slovenského (kde je ale splnit nemohla), náleží jí tento důchod ve výši podle českého právního řádu.

V kontextu judikátu I. pak judikát II. působí jako určitý odklon Ústavního soudu od celkové argumentační linie v problematice

¹¹ Nález sp. zn. II. ÚS 405/02 (judikát I.)

slovenských důchodů. Ústavní soud zde totiž konstatoval, že výpočet důchodu (část důchodu byla vypočtena podle slovenského práva, část podle českého), byla zcela v souladu s úpravou ve smlouvě a argumentaci stěžovatelky judikátem I. odmítl právě s poukazem na fakt, že v případě judikátu I. se jednalo o předčasný důchod, který slovenské právo neznalo. Ústavní soud zde vůbec neposuzuje, zda dle stěžovatelčina tvrzení má na základě smlouvy nižší důchod (protože čest je přiznána podle slovenského práva), než by měla, pokud by se všechny její odpracované roky braly jako odpracované v České republice. Ač podle logiky předchozího rozhodnutí se jedná i zde o diskriminaci, byť ne o tak intenzivní jako v prvním případě. Ústavní soud nicméně tyto argumenty nevyslyšel a ústavní stížnost odmítl pro její zjevnou neopodstatněnost.

Judikát II. se tak stal slepou uličkou v celé sáze slovenských důchodů. Pokud by se Ústavní soud držel logiky nastolené v tomto judikátu, vlastně by ani žádná sága nevznikla. Ústavní soud by kompenzoval pouze systémové chyby, které reálně a silně poškodily stěžovatele (jako tomu bylo například při neexistenci institutu předčasného důchodu ve slovenském právu) a další případy by ponechal tak, jak je upravuje smlouva. Ústavní soud však zvolil postup opačný, než jako v judikátu II. a rozhodl se judikovat nárok na vyrovnávací příspěvek i při pouhém rozdílu ve výši důchodů podle českého a slovenského práva. Je však tristní, že se nikdy nevypořádal s judikátem II. Ten zůstal v judikatuře Ústavního soudu zcela zapomenut a Ústavní soud tak nikdy neodůvodnil svůj argumentační odklon.

Přechod mezi druhou a třetí částí není tak patrný, jako tomu je u ostatních přechodů. Ač začátek třetí fáze jasně definujeme datem vstupu České republiky a Slovenské republiky do Evropské unie, v judikatuře Ústavního soudu význam práva Evropské unie narůstá postupně. Prvně se na základě argumentace rozpadem federace jako prvkem neústavní diskriminace v přiznávání práva na přiměřené zabezpečení ve stáří formuluje ustálená judikatura Ústavního soudu k problematice slovenských důchodů. Všechny následující judikáty však v sobě nesou prvek argumentace právem EU, proto jsou řazeny do části třetí. Neboť právě užití tohoto argumentu je pro třetí fázi signifikantní.

3. ČÁST TŘETÍ – EUROARGUMENTACE A PRECEDENČNÍ ZÁVAZNOST NÁLEZŮ ÚSTAVNÍHO SOUDU

Úvodem k pojednání o třetí části ságy slovenských důchodů je potřeba učinit stručný exkurs k přístupu Ústavního soudu k právu Evropské unie. Tento exkurs (který nemá být úplným a podrobným popisem, jako spíše stručným shrnutím pro potřeby naší analýzy) je důležitý pro

pochopení následného přístupu Ústavního soudu k problematice slovenských důchodů¹².

V judikatuře Ústavního soudu máme tři velké milníky v přístupu k právu Evropské unie. Jsou jimi judikatura ve věci tzv. cukerných kvót¹³, judikatura ve věci tzv. eurozatykače¹⁴ a nálezy ve věci přezkumu Lisabonské smlouvy¹⁵. Za čtvrtý podstatný milník v přístupu Ústavního soudu k unijnímu právu je potřeba považovat právě čtvrtou fázi judikatury ve věci slovenských důchodů¹⁶.

Přístup Ústavního soudu ve věci cukerných kvót se setkal s bouřlivou kritikou ze strany akademické obce¹⁷. Ústavní soud zde vyšel z přístupu k právu EU, které volil německý Spolkový ústavní soud. Ústavní soud přišel s teorií propůjčení pravomocí Unii a jejího případného zpětvzetí¹⁸ na základě narušení tzv. materiálního jádra

¹² Pro podrobnou a kompletní analýzu, včetně četných zdrojů k dalšímu studiu odkazujeme na *Bobek, M. Bříza, P., Komárek, J.* Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 453 – 483

¹³ Zde patří nálezy Pl. ÚS 45/2000 ze dne 14. 2. 2001 (96/2001 Sb., N 30/21 SbNU 261), Cukerné kvóty I., nálezy Pl. ÚS. 39/01 ze dne 30. 10. 2002 (499/2002 Sb., N 135/28 SbNU 153), Cukerné kvóty II. A nálezy Pl. ÚS. 50/04 ze dne 8. 3. 2006 (154/2006 Sb., N 50/40 SbNU 443), Cukerné kvóty III. „Potud, pokud“.

¹⁴ Nálezy Pl. ÚS. 66/04 ze dne 3. 5. 2006 (434/2006 Sb., N 93/41 SbNU 195), Evropský zatykáací rozkaz (eurozatykač)

¹⁵ Nálezy Pl. ÚS. 19/08 ze dne 26. 11. 2008 (446/2008 Sb., N 201/51 SbNU 445), Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství a nálezy Pl. ÚS. 29/09 ze dne 3. 11. 2009 (387/2009 Sb., N 233/55 SbNU 197), Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství II.

¹⁶ Tedy především nálezy Pl. ÚS. 5/12

¹⁷ Nejnověji tak činí Jiří Malenovský ve svém článku *Malenovský, J.*: 60 let Evropských společenství: od francouzského "supranacionálního" smluvního projektu k jeho německému "podústavnímu" provádění, *Právník*, 2012, č. 7, s. 673-722, dále pak *Malenovský, J.* K nové doktríně Ústavního soudu ČR v otázce vztahů českého, komunitárního a mezinárodního práva. *Právní rozhledy*, 2006, č. 21, s. 774, *Král, R.* Uznání i rozpaky nad „komunitárním“ nálezem Ústavního soudu ve věci cukerných kvót. *Právní rozhledy*, 2006, č. 11, s. 413, *Maršálková, Z.* Jak daleko sahá omezení pravomocí orgánů ČR po vstupu do EU ve světle nálezů Ústavního soudu ve věci cukerných kvót? *Právní rozhledy*, 2006, č. 15, s. 556, *Kühn, Z.* Rozšíření Evropské unie a vztahy šestadvaceti ústavních systémů. *Právník*, 2004, č. 8, s. 768 a shrnutí problematiky nálezů Cukerné kvóty III v *Bobek, M. Bříza, P., Komárek, J.* Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 454 a násl.

¹⁸ *Malenovský, J.*: 60 let Evropských společenství: od francouzského "supranacionálního" smluvního projektu k jeho německému "podústavnímu" provádění, *Právník*, 7/2012, s. 673-722

Ústavy (čl. 9 odst. 2 Ústavy). Vyměňuje si tedy možnost konstatovat, kdy jednají orgány Unie *ultra vires* (kdy zasahují do oblastí, které jim nepřísluší či do materiálního ohniska Ústavy). Dle Malenovského je jedná doslova o „rozporně uchopený čl. 10a Ústavy“¹⁹, protože, jak uvádí, základní argumentace Ústavního soudu v cukerných kvótách (respektive v judikáty Cukerné kvóty III. „Potud, pokud“) obsahuje rozpor v chápání čl. 10a Ústavy na jedné straně jako normy která umožňuje právu EU pronikat do českého právního řádu (tedy je jakousi normu recepční), na druhé straně pak přiznává, že unijní právo si samo určuje svoje účinky ve vnitrostátních řádech členských států²⁰. Spor se tedy točí kolem povahy čl. 10a Ústavy, tedy zda představuje bránu²¹ pro vstup práva EU do českého práva, nebo zda této brány není třeba²². Ústavní soud v judikatuře k cukerným kvótám zvolil přístup opačný, tedy přiklonil se k názoru, že čl. 10a má i recepční i kompetenční povahu a že ona brána může být i uzavřena, pokud bude Evropská unie jednat *ultra vires*²³.

Dalo by se tedy říci, že Ústavní soud hned od začátku zaujal k právu EU lehce nedůvěřivý postoj. Říká, že Evropská unie může vybočit ze svých pravomocí, které na ni Česká republika přenesla (jednání *ultra vires*) a také může zasáhnout do materiálního ohniska Ústavy (přičemž výkon podstatných náležitostí demokratického právního státu nemůže na Evropskou unii být přenesen, protože leží mimo pravomoc ústavodárce²⁴). V případě těchto excesů má Ústavní

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Metafora brány je převzata od Malenovského, *Malenovský, J.*: 60 let Evropských společenství: od francouzského "supranacionálního" smluvního projektu k jeho německému "podústavnímu" provádění, *Právník*, 7/2012, s. 673-722

²² Jak tvrdí Malenovský v *Malenovský, J.*: 60 let Evropských společenství: od francouzského "supranacionálního" smluvního projektu k jeho německému "podústavnímu" provádění, *Právník*, 7/2012, s. 673-722. Opak tvrdí Kühn a Kysela v *Kühn, Z., Kysela, J.*: Na základě čeho bude působit komunitární právo v českém právním řádu?, *Právní rozhledy*, 1/2004, s. 23 – 27, celkové shrnutí problematiky je pak možné najít v *Bahýlová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šímiček, V., Vyhnánek, L.*: Ústava České republiky. Komentář, Praha: Linde, 2010, str. 203 a násl. (Komentář Pavla Molka k čl. 10a Ústavy).

²³ Podrobný popis jednotlivých přístupů a názorů na povahu čl 10a je možné najít v *Bahýlová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šímiček, V., Vyhnánek, L.*: Ústava České republiky. Komentář, Praha: Linde, 2010, str. 203 a násl. (Komentář Pavla Molka k čl. 10a Ústavy).

²⁴ K problematice diskrece ústavodárce při přijímání ústavních zákonů se pak podrobně vyjadřuje Pavel Holländer v *Holländer, P.*: Filosofie práva, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, str. 47 a násl., Ústavní soud se k této otázce vyslovil v nálezu sp. zn. Pl. ÚS. 27/09 ze dne 10. 9. 2009 (18/2009 Sb. N 199/54 SbNU 445, Kauza Melčák - zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny jednorázovým ústavním zákonem).

pravomoc zakročit. Tato možnost je zde zatím nastolena pouze teoreticky.

Prakticky byla použita právě ve věci Evropského zatýkacího rozkazu, tzv. eurozatykače. Stěžovatelé ve své ústavní stížnosti namítali právě rozpor s materiálním jádrem Ústavy. Institut eurozatykače v tomto testu obstál²⁵.

Problematika obou nálezů ve věci Lisabonské smlouvy je tak obsáhlá (jedná se o nejvýznamnější nálezy popisující vztah práva EU a českého práva), že dalece přesahuje možnosti tohoto příspěvku. Pro potřeby našeho exkursu stačí pouze uzavřít, že v těchto nálezech pokračoval Ústavní soud v nastoleném trendu vztahu práva EU a práva vnitrostátního, jen je dále rozvinul.

Jako shrnutí tohoto úvodního exkursu ke třetí části můžeme konstatovat, že vztah Ústavního soudu k právu EU byl v podstatě kladný, nicméně Ústavní soud si ponechával pojistku možnosti konstatování jednání Unie *ultra vires* či při narušení materiálního ohniska Ústavy. Tento přístup Ústavního soudu se setkal s rozsáhlou kritikou ze strany akademické obce a nebyl vůbec přijat jednoznačně. Výkladové spory ohledně povahy článku 10a Ústavy, které jsou přímým důsledkem této judikatury²⁶, pak vedou autory Komentáře k Ústavě ke konstatování, že jen „[u] málokterého ustanovení Ústavy ČR panuje taková nejistota a neshoda na tom, co je vůbec smyslem tohoto ustanovení“²⁷. Na pozadí této velmi kritizované judičiální doktríny se pak rozehrává třetí dějství naší justiční ságy.

Jak již bylo uvedeno v závěru k druhé části, obě tato období (tedy první a druhá část) se částečně prolínají a argumentace právem EU není z počátku zcela jasná. Nicméně, než se pustíme do analýzy samotných judikátů, je potřeba vyložit, jaký osud potkal smlouvu mezi Českou republikou a Slovenskou republikou po přistoupení obou zemí k Evropské unii. Výplata důchodových dávek při práci v zahraničí je v právu Evropské unie upravena nařízením Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. 6. 1971, o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství (dále „nařízení Rady“). V rámci vyjednávání výjimek z tohoto nařízení se

²⁵ Podrobněji k problematice eurozatykače *Bahýřlová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šímiček, V., Vyhnánek, L.: Ústava České republiky. Komentář*, Praha: Linde, 2010, str. 209 a násl. (Komentář Pavla Molka k čl. 10a Ústavy) a zde uvedená literatura.

²⁶ Ač tyto spory začaly dříve a nebyly vyvolány Ústavním soudem.

²⁷ *Bahýřlová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šímiček, V., Vyhnánek, L.: Ústava České republiky. Komentář*, Praha: Linde, 2010, str. 203 (Komentář Pavla Molka k čl. 10a Ústavy).

jeho součástí (v příloze III.) stal i čl. 20 smlouvy, který zakotvuje kritérium rozdělení výplaty federálních důchodů mezi nástupnické republiky. Pro potřeby práva EU se tak na dobu federace pohlíželo jako na dobu dvou samostatných států, přičemž kritérium pro rozdělení je stejné, jako bylo stanoveno již bilaterální dohodou při rozpadu federace. Na reálný důchod toto opatření nemělo vliv, vše mělo zůstat tak, jak bylo do doby před vstupem do EU. Nicméně Ústavní soud a jím judikované právo na vyrovnávací příspěvek se ukázal jako faktor, se kterým právo EU nepočítalo.

Ale zpět k jednotlivým judikátům ve věci slovenských důchodů. Nález sp. zn. III. ÚS. 252/04 ze dne 25. 1. 2005, N 16/36 SbNU 173 (judikát III.) je prvním, ve kterém se Ústavní soud musel vypořádat s faktorem práva EU. NA tento argument Ústavní soud odpovídá tak, že jej považuje za „*nepřípadný a nepřiléhavý*“²⁸ a dále pokračuje v linii judikátu I., aniž by vysvětlil, proč se odklonil od judikátu II., který byl skutkově shodný s judikátem III. Jak již však bylo vyloženo výše, judikát II je jakousi slepou uličkou v problematice slovenských důchodů. Ústavní soud tedy dovodil, že je potřeba dorovnávací příspěvek vyplácet. V podstatě shodný je v tomto ohledu i následující nález, tedy nález sp. zn. IV. ÚS. 158/04 ze dne 4. 4. 2005, N 72/37 SbNU 23 (judikát IV.). V těchto judikátech stále převládá faktor rozpadu federace jako prvek, který nemůže vést k diskriminaci při vyplácení důchodů.

Zde již začínají rezonovat oba rozdílné přístupy k problematice slovenských důchodů . Jeden prezentovaný Ústavním soudem a druhý Nejvyšším správním soudem. NSS se pokusil přesvědčit ÚS o svých argumentech a rozhodl v rozšířeném senátu²⁹. Nález sp. zn. Pl. ÚS. 4/06 ze dne 20. 3. 2007 N 54/44 SbNU 665 (judikát V.) je pak odpovědí na tento rozsudek rozšířeného senátu NSS. Je tedy jakousi rekapitulací předchozí argumentace Ústavního soudu a v této rovině zůstává stejný jako předchozí dva nálezy (judikát III. a judikát IV.). Nicméně je doplněn o argumentaci závaznosti nálezů Ústavního soudu³⁰.

V tomto nálezu se objevují také první disentní stanoviska, která však ve většině případů směřují toliko proti odůvodnění (které většina dissidentních soudců považovala za obsahující nadbytečné prvky, jednalo se o soudce Balíka a Duchoně a soudkyně Formánkovou, Lastoveckou a Wagnerovou). Jedno odlišné stanovisko, stanovisko soudce Nykodýma, se však vymyká. Směřuje totiž jak proti

²⁸ Nález sp. zn. III. ÚS. 252/04 ze dne 25. 1. 2005

²⁹ Udělal tak v rozsudku č. J. 3 Ads 2/2003 – 112 ze dne 26. 10. 2005.

³⁰ Tuto argumentaci pro účely tohoto příspěvku pomineme, nejedná se o podstatnou část při sledování výskytu prvku rozpadu federace.

odůvodnění, tak proti samotnému výroku. Soudce Nykodým v něm poukázal na několik podstatných věcí. Poprvé je zde totiž řešena problematika možné kolize dosavadní judikatury Ústavního soudu s principem zákazu diskriminace na základě státního občanství v právu EU. Soudce Nykodým ve svém odlišném stanovisku říká že „[n]álezy sp. zn. II. ÚS 405/02 a sp. zn. III. ÚS 252/04, které jsou ideovým východiskem i tohoto nálezu, odmítly jakýkoli vliv práva ES na posuzovanou materii. S tímto názorem nyní nelze souhlasit. Česká republika vstoupila 1. 5. 2004 do Evropské unie a přestože Unie si neklade za cíl harmonizovat důchodové systémy, a tedy respektuje zcela, že úroveň dávek je v členských zemích různá, koordinuje národní systémy tak, aby bylo možno mj. zajistit jednu ze čtyř základních svobod – volný pohyb osob; činí tak Nařízením Rady EHS 1408/71 a 574/72. Smyslem těchto úprav je zajistit, aby osoba zaměstnaná ve více zemích neztratila své nároky na sociální dávky z důvodu jiného občanství, bydliště či proto, že v žádné zemi nesplnila potřebnou dobu pojištění stanovenou předpisy té které země. Koordinace má čtyři základní principy: zakazuje veškerou diskriminaci z důvodu státní příslušnosti (čl. 7), uplatňuje se právní řád jediného státu – právní řád státu, kde zaměstnaná osoba pracuje, bez ohledu na místo bydliště (čl. 13), sčítají se doby pojištění ve všech členských státech (čl. 45 pro důchody), nároky na dávky lze uplatňovat bez ohledu na místo bydliště, dávky se vyplácejí do ciziny. (...) Ve své dosavadní judikatuře k čl. 7 (nařízení rady, pozn. autora) Evropský soudní dvůr prozatím nikterak nevybočil ze svého respektu k vůli členských států zachovat určité smluvní zvláštnosti, pocházející z dob před vstupem do EU, projevené právě v příloze III k Nařízení 1408/71. (...) Tyto závěry aplikovány na posuzovanou věc vedou k přesvědčení, že obsah článku 20 Smlouvy, vtělený do přílohy III Nařízení obsahující rovněž určitou fikci vůči dobám pojištění před zánikem ČSFR (sídlo zaměstnavatele se nemuselo nutně shodovat s místem výkonu práce), má přednost před pravidlem Nařízení o právu aplikovatelném na právní vztah pojištění, přičemž otázky výše důchodu nejsou pro EU rozhodující (existuje určitá výjimka vůči minimální výši důchodu). Ovšem ani aplikace Nařízení na skutkové okolnosti případu, který je předmětem tohoto nálezu, by (...) nevedla k příznivějšímu výsledku, neboť místem výkonu zaměstnání stěžovatelky vždy byla jediné a pouze Slovenská republika a z pohledu práva EU žádný ukazatel nevede k právu České republiky. V tomto případě pak by bylo nutno spíše zkoumat, zda preference občanství České republiky není v přímém rozporu se základními zásadami, na nichž stojí koordinace systémů sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie.“³¹

³¹ Odlišné stanovisko soudce Jiřího Nykodýma k nálezu sp. zn. Pl. ÚS. 4/06.,

Soudce Nykodým tak zcela přesně vystihl přechod v argumentační konzistenci, který nastal vstupem do Evropské unie. Základním faktorem zde již nebyl rozpad federace, ale principy práva EU. Zbytek pléna Ústavního soudu se však k tomuto názoru nepřiklonil. Nicméně prvek rozpadu federace zatím ani neovlivňoval právo Evropské unie.

Judikát V. jako by byl předehtou k dalšímu mezníku v judikatuře ke slovenským důchodům. Tím je nález sp. zn. IV. ÚS. 301/05 ze dne 13. 11. 2007 N 190/47 SbNU 465 (judikát VI.), který je vůbec nejdelším nálezem ve věci slovenských důchodů. Nicméně pro naše srovnání tento nález nic nového nepřináší. Ústavní soud zde setrvává na své dosavadní judikatuře, jako argumentaci na možnou diskriminační povahu vyrovnávacího příspěvku odpovídá odkazem na svoji předchozí judikaturu (bod II. C nálezu, odstavce 100 a násl.). Ústavní soud setrval na své pozici. Stěžejním bodem argumentace pak byla závaznost právního názoru Ústavního soudu.

V následujících judikátech Ústavní soud pouze setrval na své pozici a odkazoval na předchozí judikaturu. Jedná se tedy o nálezy, které nepřinášejí do naší problematiky nic nového. Přesto však, aby byl příspěvkem podán kompletní seznam rozhodnutí ve věci slovenských důchodů, považujeme za nutné je zde uvést.

Jedná se o nálezy sp. zn. IV. ÚS. 298/06 ze dne 13. 12. 2007 (judikát VII.), I. ÚS. 365/05 ze dne 6. 3. 2008 (judikát VIII.), II. ÚS. 156/06 ze dne 6. 3. 2008 (judikát IX.), IV. ÚS. 228/06 ze dne 11. 3. 2008 (judikát X.), I. ÚS. 366/05 ze dne 22. 5. 2008 (judikát XI.), I. ÚS. 294/06 ze dne 24. 6. 2008 (judikát XII.), I. ÚS. 257/06 ze dne 4. 11. 2008 (judikát XIII.), I. ÚS. 1375/07 ze dne 3. 3. 2009 (judikát XIV.), III. ÚS. 939/10 ze dne 3. 8. 2010 (judikát XV.) a III. ÚS. 1012/10 ze dne 12. 8. 2010 (judikát XVI.). Tato rozhodnutí jsou důsledkem předchozí judikatury NSS, která se k vyrovnávacímu příspěvku stavěla negativně a Ústavní soud tak musel svými zásahy tato rozhodnutí rušit.

Pro shrnutí vývoje judikatury ve třetí fázi je potřeba připomenout, že Ústavní soud je zde zcela jasně postaven před problematiku možného rozporu jeho konstantní judikatury s právem Evropské unie. Nicméně ÚS tuto argumentaci odmítl s poukazem na fakt, že právo EU nemá v tomto sporu význam a znovu zde převládl prvek rozpadu federace (nicméně ve většině judikátů byla nejdominantnější argumentace ohledně precedenční povahy nálezů Ústavního soudu, tato argumentace ale odkazuje k prvku rozpadu federace). Rozpad federace byl tedy signifikantním faktorem ve vnitrostátní rovině práva.

ač je tato citece dlouhá, shrnuje velmi přesně veškerou relevantní argumentaci právem EU, proto ji považujeme za důležité uvést celou.

Přechodem do čtvrté fáze se tento prvek povyšuje na prvek práva Evropské unie. Ústavní soud tak učinil již zmiňovaným nálezem Pl. ÚS 5/12 (judikát XVII.), kterým se Ústavní soud otevřeně postavil do sporu se Soudním dvorem Evropské unie.

4. ČÁST ČTVRTÁ – ROZPAD FEDERACE JAKO PRVEK PRÁVA EU

Ke spornému nálezu Pl. ÚS. 5/12, tedy k judikátu XVII., toho bylo napsáno již spousta³². Opakovat zde kritiku, která na adresu Ústavního soudu zazněla, by tedy nemělo cenu. Předmětem příspěvku je faktor rozpadu federace a jeho posunutí do roviny práva EU, ke kterému došlo tímto rozhodnutím. Tohoto konkrétního faktoru si tedy budeme v pojednání o poslední fázi ságy slovenských důchodů všimnout.

Ústavní soud zde čelil argumentaci Soudního dvora Evropské unie v rozsudku *Landtová*³³. SDEU v tomto rozsudku, stručně řečeno, konstatoval soulad vyplácení jednorázového příspěvku k důchodu členskými státy pro cizí občany za v souladu s právem EU. Podmínku českého státní občanství, kterou ve své judikatuře Ústavní soud stanovil, však shledal v rozporu se zákazem diskriminace a tedy za odporující unijnímu právu. Nutno podotknout, že těmito argumentům nečelil Ústavní soud poprvé, protože jsou v podstatě shodné s argumentací, kterou ve svém nesouhlasném stanovisku k judikátu V. formuloval soudce Nykodým a která je citována výše. Přehlížení evropského rozměru ve třetí fázi naší justiční ságy se tak Ústavnímu soudu vrací jako bumerang.

Ústavní soud zvolil v tomto nálezu zvláštní argumentaci, která je odlišná od jeho předchozí doktríny, vyjádřené v nálezu Pl. ÚS. 50/04

³² Malenovský, J.: 60 let Evropských společenství: od francouzského "supranacionálního" smluvního projektu k jeho německému "podústavnímu" provádění, *Právník*, 7/2012, s. 673-722, Molek, P.: The Court That Roared: The Czech Constitutional Court Declaring War of Independence against the ECJ. *European Law Reporter*, Luxembourg: Verlag radical brain S.A., 6/2012, s. 162-170, Křepelka, F.: Imperfect Dismantlement of Czechoslovak Pension System as Impulse for Rebellion against Law of the European Union, *European Journal of Social Rights*, 4/2012, v tisku, Knob, M.: Další pokračování ságy slovenských důchodů před Ústavním soudem, *Soudní rozhledy*, 4/2012, str. 127 – 131, Komárek, J.: V Joštově vybuchla atomová bomba, *Jiné právo* 15. 2. 2012, <http://jinepravo.blogspot.com/2012/02/v-jostove-vybuchla-atomova-bomba.html> (citováno dne 18. 11. 2012), Komárek, J.: *Playing With Matches: The Czech Constitutional Court's Ultra Vires Revolution*, *Verfassungsblog* 22. 2. 2012, <http://verfassungsblog.de/playing-matches-czech-constitutional-courts-ultra-vires-revolution/> (citováno dne 18. 11. 2012), Bobek, M.: ...a Ústavní soud skočil, *Lidové noviny*, 20. února 2012.

³³ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-399/09 ze dne 22. 6. 2011 ve věci *Marie Landtová proti České správě sociálního zabezpečení*, dosud nezveřejněn ve Sbírce rozhodnutí

ze dne 8. 3. 2006 (154/2006 Sb., N 50/40 SbNU 443), Cukerné kvóty III. „Potud, pokud“. Jak již bylo vyloženo výše, podle této doktríny může Ústavní soud konstatovat, že orgán EU vybočil z mantinelů, které jsou mu svěřeny českým ústavním pořádkem a jednal ultra vires. Na tuto doktrínu přitom Ústavní soud v judikátu XVII. přímo odkazuje a rekapituluje svoji předchozí judikaturu k tomuto problému, nicméně následně nepřezkoumává nesoulad rozsudku SDEU s materiálním jádrem Ústavy, ale přichází s naprosto novým tvrzením – s argumentací „cizím prvkem“. Přichází tedy s tezí, že nařízení Rady se nepoužije, jelikož problematika slovenských důchodů neobsahuje cizí prvek, tedy rozpad federace se nemůže pro budoucí občany nástupnických republik projevit jako existence dvou samostatných států i před tímto rozpadem – na vztahy za doby trvání federace musí být vždy pohlíženo jako na vztahy vnitrostátní.

Použití argumentu „cizím prvkem“ dozajista není nejpálčivějším problémem, který je v argumentaci judikátu XVII³⁴. V tomto příspěvku rozhodně nemáme ambici podat ucelenou analýzu tohoto rozhodnutí, ostatně, bylo by to nošení dříví do lesa³⁵. Cílem tohoto příspěvku je všimnout si prvku rozpadu federace, tedy použití argumentu „cizím prvkem“ a jeho zasazení do kontextu práce s rozpadem federace v průběhu ságy slovenských důchodů. Přičemž další dopady tohoto rozhodnutí necháváme nepovšimnuty.

Ústavní soud argumentací „cizím prvkem“ jako by uzavřel kruh. Celá logika vyrovnávacího příspěvku ke slovenským důchodům byla nejprve vybudována na faktoru rozpadu federace, ten byl určujícím argumentem Ústavního soudu – rozpad federace nemůže neoprávněně dopadnout na její občany, nesmí být faktorem, který zapříčiňuje rozdílné zacházení. Následně se pak středobodem argumentace Ústavního soudu stala otázka precedenční závaznosti jeho judikatury³⁶ (ve snaze udržet doktrínu diskriminační povahy rozpadu federace ve věci důchodového pojištění). Rozhodnutím s pořadovým číslem XVII. se pak kruh uzavřel a prvek rozpadu federace se znovu stal hlavním prvkem argumentace Ústavního soudu, nicméně tentokrát jako specifický prvek aplikace práva EU, respektive nařízení Rady. Neexistence cizího prvku je podle Ústavního soudu určujícím

³⁴ Ostatně nejpálčivější problém tohoto rozhodnutí velmi podrobně popsali Pavel Molek a Jiří Malenovský, *Molek, P.*: The Court That Roared: The Czech Constitutional Court Declaring War of Independence against the ECJ. *European Law Reporter*, Luxemburg: Verlag radical brain S.A., 6/2012, s. 162-170, *Malenovský, J.*: 60 let Evropských společenství: od francouzského "supranacionálního" smluvního projektu k jeho německému "podústavnímu" provádění, *Právník*, 7/2012, s. 673-722

³⁵ *Ibid.* 32

³⁶ *Knob, M.*: Další pokračování ságy slovenských důchodů před Ústavním soudem, *Soudní rozhledy*, 4/2012, str. 127 – 131

faktorem pro vyloučení práva EU při posuzování nároku na vyrovnávací příspěvek.

Mohlo by se zdát, že se jedná o konstantní setrvávání Ústavního soudu na stejných základech, tedy na tom, že rozpad federace nemůže být k tíži občanů nástupnických republik, nicméně tak tomu není. Původně byl rozpad federace používán jako diskriminační důvod, tedy jako něco, co fakticky zakládá rozdílné zacházení, v této poslední fázi je však používán zcela jinak a prvek rozdílného zacházení zde vůbec nebyl zkoumán. Jak totiž správně poznamenává Pavel Molek, s ohledem na skutkovou situaci v případě judikátu XVII. o rozdílné zacházení vůbec nešlo, protože důchod vyměřený stěžovateli podle nařízení byl dokonce vyšší, než důchod, který by mu byl přiznán v souladu s rozhodnutím Ústavního soudu³⁷. Ústavní soud v tomto rozhodnutí používá prvku rozpadu federace jako faktoru specifikujícího aplikaci práva EU, respektive jeho neaplikaci. Vztahy před rozpadem federace v sobě absentují zahraniční prvek a proto je potřeba na ně pohlížet jako na právní vztahy vnitrostátní, což vylučuje aplikaci práva EU na tyto vztahy.

Kritika tohoto argumentu pak není předmětem tohoto textu, omezíme se pouze na konstatování, že se jedná ze strany Ústavního soudu o jistou nesystematičnost v používání prvku rozpadu federace v průběhu celé ságy slovenských důchodů. Ústavní soud totiž neuzivá tohoto faktoru konstantně, ale jak bylo ukázáno, využívá jej tam, kde je to právě pro jeho argumentaci potřebné. Tento postup pak nepůsobí ze strany Ústavního soudu příliš důvěryhodně.

5. ZÁVĚR

Cesta kauzou slovenských důchodů Ústavním soudem ukazuje, že rozpad Československé federativní republiky ještě stále není uzavřenou kapitolou. Právě naopak, nic nevyvolává v současné české justici takové rozpory, jako právě problematika slovenských důchodů. A naopak, přes konflikt Ústavního soudu a Soudního dvora EU byla problematika rozpadu federace povýšena na úroveň práva EU.

Nejedná se v žádném případě o kauzu ukončenou³⁸, právě naopak. Cílem tohoto příspěvku je však toliko rekapitulovat dosavadní průběh

³⁷ Molek, P.: The Court That Roared: The Czech Constitutional Court Declaring War of Independence against the ECJ. *European Law Reporter*, Luxemburg: Verlag radical brain S.A., 6/2012, s. 162-170

³⁸ Nejvyšší správní soud momentálně podal k Soudnímu dvoru Evropské unie v této věci novou předběžnou otázku, kterou reaguje na rozhodnutí Ústavního soudu k judikátu XVII., předběžnou otázku položil NSS svým usnesením ze dne 9. 5. 2012, č. j. 6 Ads 18/2012-82.

slovenských důchodů na Ústavním soudu s důrazem na užití prvku federace v jeho argumentaci.

Právě faktor rozpadu federace měl v této judikatuře určující vliv. Nejprve to bylo rozdělení na dvě samostatné republiky, které vytvořilo základ tohoto sporu. Následně argumentace Ústavního soudu, který tvrdil, že rozpad federace nemůže být k tíži občanům nástupnických republik, tedy Ústavní soud konstruoval rozpad federace jako diskriminační důvod. Ve třetí fázi pak Ústavní soud setrval na této tezi a obhajoval precedenční povahu nálezů Ústavního soudu. Prvek rozpadu federace pak Ústavní soud naplno využil znovu ve čtvrté, závěrečné fázi, kdy judikoval nemožnost použití práva EU na kauzu slovenských důchodů, protože právní vztahy za doby trvání federace postrádají tzv. „cizí prvek“.

Je pouze hypotetickou otázkou, jak na tuto argumentaci zareaguje Soudní dvůr Evropské unie, ke kterému se celá věc znovu prostřednictvím položené předběžné otázky³⁹ vrací. Další tah v této palčivé kauze je na Soudním dvoře. Je otázkou, jaký vzájemný vztah s ústavními soudy začne dále budovat. Český Ústavní soud Soudnímu dvoru příliš neulehčil, nicméně Soudní dvůr by měl vzít v potaz specifčnost postavení ústavních soudů členských států. Oba soudy, jak Ústavní soud, tak Soudní dvůr EU (který je nyní na tahu), mohou zničit roky budované vztahy mezi „českou“ a „evropskou“ justicí. A konflikt není ku prospěchu ani jedné ze zúčastněných stran.

Na závěr je třeba ještě jednou dodat, že tento příspěvek nemá ambici detailně rozebrat celou kauzu slovenských důchodů⁴⁰, jedinou jeho ambicí je pouze sledovat, jak Ústavní soud ve své judikatuře k tomuto problému užívá faktor rozpadu federace. Přesto však je pochopení tohoto vývoje jedním z důležitých předpokladů pro pochopení motivace a úmyslů, které jednotlivé aktéry české justice vedly až do bodu, ve kterém jsou slovenské důchody dnes.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ To autor ostatně činí ve své diplomové práci, kterou vypracovává pod vedením JUDr. Pavla Molka, Ph.D. LL.M.

Literature:

- Bahýřlová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šimíček, V., Vyhnánek, L.:* Ústava České republiky. Komentář, Praha: Linde, 2010, 1533 s., ISBN: 978-80-7201-814-7
- Bobek, M. Bříza, P., Komárek, J.* Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie. Praha: C. H. Beck, 2011, 633 s., ISBN: 978-80-7400-377-6
- Bobek, M.:* ...a Ústavní soud skočil, Lidové noviny, 20. února 2012.
- Holländer, P.:* Filosofie práva, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 303s., ISBN: 80-86899-96-2
- Knob, M.:* Další pokračování ságy slovenských důchodů před Ústavním soudem, Soudní rozhledy, 2012, č. 4, s. 127
- Komárek, J.:* *Playing With Matches: The Czech Constitutional Court's Ultra Vires Revolution*, Verfassungsblog 22. 2. 2012, <http://verfassungsblog.de/playing-matches-czech-constitutional-courts-ultra-vires-revolution/> (citováno dne 18. 11. 2012)
- Komárek, J.:* V Joštově vybuchla atomová bomba, Jiné právo 15. 2. 2012, <http://jinepravo.blogspot.com/2012/02/v-jostove-vybuchla-atomova-bomba.html> (citováno dne 18. 11. 2012)
- Král, R.* Uznání i rozpaky nad „komunitárním“ nálezem Ústavního soudu ve věci cukerných kvót. Právní rozhledy, 2006, č. 11, s. 413
- Křepelka, F.:* „Českoslovenští“ důchodci v pasti práva Evropské unie, Časopis pro právní vědu a praxi, Brno, Masarykova univerzita. Právnická fakulta. roč. 2011, č. 2., s. 131
- Křepelka, F.:* Imperfect Dismantlement of Czechoslovak Pension System as Impulse for Rebellion against Law of the European Union, European Journal of Social Rights, 2012, č. 4, v tisku
- Kühn, Z., Kysela, J.:* Na základě čeho bude působit komunitární právo v českém právním řádu?, Právní rozhledy, 2004, č. 1, s. 23
- Kühn, Z.* Rozšíření Evropské unie a vztahy šestadvaceti ústavních systémů. Právník, 2004, č. 8, s. 768
- Malenovský, J.* K nové doktríně Ústavního soudu ČR v otázce vztahů českého, komunitárního a mezinárodního práva. Právní rozhledy, 2006, č. 21, s. 774
- Malenovský, J.:* 60 let Evropských společenství: od francouzského "supranacionálního" smluvního projektu k jeho německému "podústavnímu" provádění, Právník, 2012, č.7, s. 673-722
- Maršálová, Z.* Jak daleko sahá omezení pravomocí orgánů ČR po vstupu do EU ve světle nálezu Ústavního soudu ve věci cukerných kvót? Právní rozhledy, 2006, č. 15, s. 556
- Molek, P.:* The Court That Roared: The Czech Constitutional Court Declaring War of Independence against the ECJ. European Law Reporter, Luxemburg: Verlag radical brain S.A., 6/2012, s. 162

Contact – email

mirek.knob@gmail.com